

ELŐSZÓ A MÉRGEZETT ÖRÖKSÉGÜNK – SZENNYEZETT TERÜLETEK, IDŐZÍTETT VEGYI BOMBÁK MAGYARORSZÁGON CÍMŰ KIADVÁNYHOZ

A kolontári vörösiszap-katasztrófa, majd az Illatos úti hordók körüli botrány óta minduntalan felmerül a kérdés, hogy hány ilyen elszennyezett terület, időzített vegyi bomba van még az országban. Mivel erre a kérdésre egyértelmű választ sosem találtunk, úgy döntöttünk, hogy magunk vállalkozunk arra, hogy összeszedjük egy egységes anyagban Magyarország legszennyezettebb területeit.

A munka sokkal nagyobb és kiterjedtebb lett, mint vártuk. Először is nem állt rendelkezésre olyan adatbázis, amely alapján listázhattuk volna ezen területeket. A Földművelésügyi Minisztérium és a Belügyminisztérium által fenntartott Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) felszín alatti víz és a földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszerében (FAVI) rendszerében számos szennyezett terület van bejelentve, ám ez a rendszer nem alkalmas arra, hogy tiszta képünk legyen a hazánkban fellelhető legszennyezettebb területekről, a szennyezés mibenlétéről és a kármentesítés állapotáról. Az információkat ezért közérdekű adatigényléssel próbáltuk megszerezni a hatóságoktól, de sok esetben az derült ki, hogy csak többéves vizsgálati eredmények vannak, miközben évek óta reménytelenül állnak az ügyek, és terjed tovább a szennyezés.

Listánk összeállítása során törekedtünk az objektivitásra: összeszedtük a legjelentősebb szennyezéseket és azokat, amelyek valamilyen okból a többinél nagyobb kockázatot jelentenek a lakosságra nézve. Nem hagytuk ki azokat az ügyeket sem, amelyekre többek között a Greenpeace hívta fel a közvélemény figyelmét, és ezzel talán hozzájárult ahhoz, hogy a probléma azóta jelentős részben megoldódott – így nincsenek már ott a sérült méregbordók az Illatos úti volt BVM telephelyén vagy a Hortobágy melletti balmazújvárosi tározóban.

A befogadhatóság kedvéért két formában jelentetjük meg az eddig feldolgozott témáinkat. A nyomtatott verzió mellett egy sokkal bővebb online verziót is elérhetővé teszünk a greenpeace.hu/mergezett-oroksegunk oldalon, amely tartalmaz hivatalos dokumentumokat, vizsgálati jegyzőkönyveket és háttérinformációkat is az egyes szennyezésekről. Mivel néhány esetben van már előrehaladás, illetve a közeljövőben várható, hogy lesz, ezért az interneten lévő anyagokat frissítjük.

Emellett maga a lista is folyamatosan bővül. A lakosságtól, környezet- és természetvédő kollégáktól, valamint a médiától rendszeresen kapjuk a bejelentéseket további, jelentősen szennyezett területekről, és illegális, szabálytalanul lerakott veszélyes hulladékokról.

A kormány 2016 őszén bejelentette, hogy az eddigieknél nagyobb forrást, 25,9 milliárd forintot fordít kármentesítésekre a következő 6 éves uniós finanszírozási ciklusban, és közel ugyanekkora összeget különít el barnamezős beruházásokra. Ez sok, régóta álló ügyben előrelépést jelenthet, de az ügyek nagy számát tekintve ennek többszöröse is elkelne.

Amellett, hogy az eddigieknél szélesebb képet alkossunk a főbb szennyezésekről, kiadványunk célja az is, hogy felhívjuk a figyelmet a hazai jogszabályi környezet hiányosságaira. A mai napig nem kérnek olyan pénzügyi garanciát a veszélyes anyagokkal, hulladékokkal és kockázatos technológiákkal dolgozó cégektől és üzemeltetőktől, amely például egy baleset vagy csőd esetén is fedezni tudná a károkat és a hulladék megsemmisítését. Azt tapasztaljuk továbbá, hogy a hatóságoknak sincs eszköze arra, hogy hatékonyan fellépjenek a szennyezőkkel szemben, és sem a rendőrség, sem a bíróságok nem tudják kielégítően érvényesíteni a szennyező fizet elvet.

Fontos tudni, hogy gyakorlatilag a legtöbb esetben úgy alakult ki a környezeti kár – gyakran évek alatt –, hogy a jogszabályok nem engedték volna meg a szennyezés kibocsátását, az ahhoz vezető technológiákat és a veszélyes anyagok vagy hulladékok tárolását. Ám a hatóságok ennek ellenére nem tudták megakadályozni a szennyezést. Bár néhány ügy még a rendszerváltás előtti időszakra vezethető vissza, amikor lazábbak voltak a szabályok, számos más eset azonban az elmúlt 5-15 év „terméke”, amikor már rendelkezésre álltak törvényi eszközök a szigorúbb fellépésre.

Sokszor látjuk, hogy ott állnak egy területen a szivárgó veszélyes hulladékok, vagy jelentős szennyezést lehet kimutatni a felszín közelében, de a hatóság azon túl, hogy a csődbe ment cégnek felszólításokat és büntetéseket küld – az esetek nagy részében teljesen reménytelenül –, nem tud tenni semmit. Hacsak magasabb állami szinten nincs döntés a beavatkozásról, akkor tehetetlenül szemléljük, hogyan folynak ki a hordókból a szennyező anyagok, vagy jutnak a talajból a talajvízbe, hogy a végén akár milliárdos kármentesítésre legyen szükség a kezdeti pár száz milliós kárhoz képest.

A történelmi, régről ránk maradt szennyezéseket állami program keretében kell felszámolni. Ahogy állami beavatkozás szükséges azokban az esetekben is, amelyeknél évek óta magára hagyva állnak valahol a szennyező anyagok, és nyilvánvaló, hogy reménytelen egy csődbe ment cég cselekvésére várni. Ilyenkor bűn hagyni, hogy tovább terjedjenek a szennyeződések és nőjön a környezeti kár, valamint a mentesítés jövőbeni költsége. Természetesen ott, ahol még elérhetőek a felelősök, vasszigorral kell behajtani rajtuk utólagosan a költségeket. A jövőben nem szabad megengedni, hogy a kárt okozók eltűnjenek és kibújjanak a felelősség alól.

Biztosítani kell, hogy mindig a szennyező fizessen! Egyértelmű pénzügyi felelősség meghatározására, biztosíték adására, sőt akár biztosítás előírására lenne szükség minden veszélyes anyagokkal kapcsolatos tevékenység esetén. Több országban is létezik ilyen jellegű jogszabály; hazánkban is haladéktalanul el kell fogadni egy erre vonatkozó törvénymódosítást.

Ha egy cég pénzügyileg is felelős az általa okozott károkért, az arra ösztönzi, hogy biztonságosabb technológiákat alkalmazzon, minimalizálja a veszélyes anyagok használatát, és gondosan ügyeljen a szennyezések elkerülésére, hiszen nem tudja a társadalomra hárítani a kárt, mint ahogy azt jelenleg megteheti.

Budapest, 2016. december 2.

Simon Gergely

regionális vegyi anyag-szakértő
Greenpeace Kelet- és Közép-Európa